

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Lausunto koskien ulkoistussopimuksia valinnanvapauslakiesityksessä (Eesitysluonnos 12.4.2017 , § 95)

Kiitämme kutsusta kuulemistilaisuuteen ja lausumme seuraavaa:

1. Hallituksen esitysluonnos laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa / ulkoistussopimuksia koskeva ehdotus (§ 95)

Hallituksen esitysluonnoksen 95 §:n ensimmäinen momentti kuuluu seuraavasti:

"Palvelun tuottajaa, jolla on maakunnalle siirtyvä kunnan tai kuntayhtymän kansa tehty sopimus 15 §:ssä tarkoitettujen suoran valinnan palvelujen, 18 ja 22 §:ssä tarkoitettujen asiakassetelipalvelujen tai 25 §:ssä tarkoitettujen henkilökohtaisella budjetilla toteutettavien palvelujen tuottamisesta, ei saa hyväksyä tässä laissa tarkoitetuksi palvelujen tuottajaksi 45 §:n mukaisessa hyväksymismenettelyssä sopimuksen voimassaoloaikana niille asiakkaille, joiden palveluja sopimus koskee."

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan pykälän tarkoituksena on estää ns. kaksoislaskutus, varmistaa valinnanvapauden toteutumista, lisätä kilpailua sekä yhdenmukaistaa sosiaali- ja terveydenhuollon tuotannon rakenteita.

2. Palveluntuottajien näkemys

2.5.2017 kuulemistilaisuudessa oli kuultavana viiden kokonaisulkoistuksia tuottavan palveluntuottajan edustajat (Attendo Oy, MedGroup Oy, Mehiläinen Oy, Pihlajalinna Oyj; Suomen Terveystalo Oy).

Palveluntuottajat kannattavat ministeriön tavoitteita valinnanvapauden varmistamisesta ja ns. kaksoislaskutuksen eliminoimisesta. Lisäksi palveluntuottajat kannattavat erityisesti eri

3.5.2017

toimijoiden välisen kilpailuneutraliteetin varmistamista ja asiakkaiden yhtäläisten valinnanoikeuksien toteuttamista asuinkunnasta riippumatta.

Nyt tehty pykäläesitys ei kuitenkaan vastaa asetettuja tavoitteita vaan vaikuttaisi toteutuessaan täysin päinvastaiseen suuntaan.

Luonnoksen mukainen lakiesitys lisäisi kaksoislaskutuksen mahdollisuutta pakottamalla asiakkaan oman kunnan lähipalveluita tuottavien yksiköiden sijasta esimerkiksi naapurikunnassa tuotettavien palvelujen piiriin. Sama asiakas maksaisi palveluistaan useammalle tuottajalle esimerkiksi tilanteessa, jossa maakunta olisi myöntänyt kokonaisulkoistuskunnassa asuvalle asiakkaalle asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin. Palveluntuottajien näkemyksen mukaan lakiesitys kaventaa asiakkaiden valintamahdollisuuksia.

Pykäluonnoksen esitetty sananmuoto toisi lain piiriin useita satoja sopimuksia. Palveluntuottajien näkemyksen mukaan tämä on perustelematonta ja sopimuksen rajausta harkittaessa tulee lähtökohtana pitää laissa kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (548/2016) jo sisältämää määritelmää

”vuotuinen arvo ylittää viisikymmentä prosenttia kyseisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon osalta viimeisimmän tilinpäätöksen mukaisista vuosittaisista käyttötalousmenoista”

Mikäli nyt esitetty pykäläluonnos sisällytetään lopulliseen esitykseen valinnanvapauslaiksi, tulee pykälän tulkinnanvaraisuuteen ja epätarkkaan rajaukseen kiinnittää erityistä huomiota hyvän lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Kokonaisulkoistussopimuksissa on kysymys kuntien valtuustojen päättämistä hankintalain mukaisista hankinnoista ja niihin liittyvistä palveluntuotantosopimuksista. Kyse ei ole kunnan järjestämisvastuun siirtämisestä tai monopoliasemassa olevan palveluntuottajan toiminnasta. Palveluntuottaja on velvollinen tuottamaan sopimuksen mukaiset palvelut ja tämä ei estä muita tuottajia tulemasta alueelle.

Valinnanvapauslainsäädäntö on ollut voimassa julkisen terveydenhuollon osalta vuodesta 2011 lähtien ja sen jälkeen tehdyissä sopimuksissa on asia otettu huomioon. Myös jatkossa valinnanvapauden tulee olla kaikkien kansalaisten käytettävissä oleva oikeus. Kaikilla kokonaisulkoistuksia tuottavilla palveluntuottajilla on jo tällä hetkellä tuotantoa myös muille kuin kokonaisulkoistuksen tilaajana toimivan kunnan asukkaille. Samoin kokonaisulkoistuskuntien asukkaat ovat valinneet terveydenhuoltolain mahdollistamalla tavalla muun kunnan kuin ulkoistaneen kunnan palveluita, jolloin kustannusvastuu kuuluu kuitenkin kokonaisulkoistussopimuksella palveluntuottajalle. Kustannuksista vastaaminen ei siten aiheuta näissäkään tilanteissa ongelmia, vaan kokonaisulkoistussopimukset sisältävät jo nykyisellään valinnanvapaudesta johtuvien kustannusten oikeudenmukaisen korvaamisen.

Palveluntuottajien näkemyksen mukaan nykyisiä kokonaisulkoistussopimuksia ja niiden pääsisältöä ei tarvitse muuttaa, mutta uusi lainsäädäntö voi johtaa eräiden sopimuskohtien tarkentamiseen. Tarkistamisneuvottelut tulee käydä maakunnan ja palveluntuottajien kesken sen jälkeen, kun maakunnilla on lakiin perustuva mandaatti sopimuksien tekemiseen. Mikäli neuvottelut eivät johda molempia sopijaosapuolia tyydyttävään lopputulokseen on

seurauksena se, että maakunta ei voi hyväksyä kokonaisulkoistustuottajaa suoran valinnan, asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin mukaisten palveluiden tuottajaksi kyseisen sopimuksen mukaiselle väestölle. Tähän käytännön tilanteeseen päädyttäisiin myös ilman nyt esitettyä ulkoistamissopimukseen kohdistuvaa rajoituspykälää.

Voimassa olevat kokonaisulkoistussopimukset koskevat merkittävältä osin myös palveluita, jotka eivät kuulu valinnanvapauslainsäädännön piiriin. Osa-ulkoistuksia koskevat sopimukset ovat lähes kaikki kestoaltaan vain muutaman vuoden mittaisia ja tulevat pääosin päätymään ennen sote-uudistuksen voimaan astumista.

3. Palveluntuottajien ehdotus (lakiluonnoksen 95 §)

Lakiehdotukseen sisällytetyn 95 §:n tarkoitus ja tavoite voitaisiin toteuttaa säätämällä pykälä siten, että kokonaisulkoistustuottajaa ei hyväksyttäisi valinnanvapauspalveluntuottajaksi samoille asiakkaille, mikäli kyseisistä palveluista voisi muodostua kaksinkertaista kustannusta.

Asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettavan lakiesityksen 95 §:n ensimmäinen momentti kuuluisi seuraavasti:

Palvelun tuottaja, jolla on maakunnalle siirtyvä kunnan tai kuntayhtymän kanssa tehty sopimus 15 §:ssä tarkoitettujen suoran valinnan palvelujen, 18 tai 22 §:ssä tarkoitettujen asiakassetelipalvelujen tai 25 §:ssä tarkoitettujen henkilökohtaisella budjetilla toteutettavien palvelujen tuottamisesta, voidaan hyväksyä tässä laissa tarkoitetuksi palvelun tuottajaksi 45 §:n mukaisessa hyväksymismenettelyssä, vain mikäli [hyväksymismenettelyssä voidaan varmistaa, että] kyseisen palvelun tuottajalle ei, 15, 18, 22 ja 25§:ssä tarkoitetuista palveluista maksettavien korvausten voimaantulosta alkaen, makseta maakunnalle siirtyvän tai siirtyneen palvelusopimuksen mukaisia korvauksia samoille asiakkaille tuotettavista samoista palveluista vaan korvaukset tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamisesta maksetaan yksinomaan tässä laissa todetulla tavalla. Sopimuksen voimassaolo ei rajoita asiakkaiden oikeutta valita palvelun tuottaja tämän lain mukaisesti.”

4. Lopuksi

Kuten paikalla olleiden kuntaedustajienkin puheenvuoroista kävi ilmi, on kaikissa kokonaisulkoistuksia tehneissä kunnissa saavutettu merkittäviä kustannussäästöjä ja sen lisäksi asiakastytyvyisyys on parantunut. Esimerkiksi Mänttä-Vilppulassa on toimittu kokonaisulkoistumallilla vuodesta 2013 lähtien ja tähän mennessä on saavutettu vuositasolla noin 10 miljoonan euron kustannussäästö verrattuna aiempaan ja THL tutkimuksen 16 vertailukunnan kustannuskehitykseen. Voidaankin perustellusti kysyä, että jos toimintamalli on ollut menestys kaikille tilaajakunnille, niin miksi se ei olisi sitä koko maakunnalle?

LAUSUNTO

3.5.2017

Annamme mielellämme asiaan liittyviä lisätietoja tarvittaessa, yhteyshenkilöt Matias Pälvé, puhelin 044 072 5830 tai Aino Närkki, puhelin 0400 436 438.

Helsinki 3.5.2017

Attendo Oy
Johtaja Matias Pälvé
Hyvinvointialan liiton elinkeinopoliittisen
valiokunnan puheenjohtaja

Coronaria Oy
Liiketoimintajohtaja Vesa Isoviita

MedGroup Oy
Johtava asiantuntija Eino Nissinen

Mehiläinen Oy
Johtaja Lasse Männistö

Pihlajalinna Oyj
Hallituksen puheenjohtaja Mikko Wiren

Hyvinvointialan liitto
Toimitusjohtaja Ulla-Maija Rajakangas

Hyvinvointialan liitto
Johtava asiantuntija Aino Närkki